

קונטרס חובת התלמידים

חברו

כבוד קדושת אדונונו מורנו ורבינו הרה"צ בוצינא דנהורא חסידא
ופרישא צרת ראשנו בנש"ק וכו' כקש"ת

מהר"ר **קלונמוס קלמיש** וזוקללה"ה

האבדק"ק פיאסעצנא בן כ"ק אדמו"ר הרה"צ הקדוש איש
אלקי בנש"ק וכו' כקש"ת מהר"ר אלימלך וזוקללה"ה
האבדק"ק גראדויסק בעמ"ח ספרי אמרי אלימלך
ודברי אלימלך. הנה כ"ק אדמו"ר הרה"צ הקדוש איש אלק
בנש"ק וכו' כקש"ת מהר"ר ירחמיאל משה וזוקללה"ה
האב"ד ומ"ס דק"ק קאזניץ וכו'תם יגן עלינו ועל כל ישראל
אמן.

יצא לאור בפעם א' בחודש אב שנת תרצ"ב. פעם ב' בארץ ישראל
שנת תש"ד. פעם ג' בלונדון שנת תש"י. וזאת מהדורה רביעית
בתוספת מאמרים מגוף כ"ק הגאון הקדוש ז"ע מחבר
"חובת התלמידים" (מאמרים שיוצאים לראשונה לאור) בשם

דרך המלך

תל-אביב

לש"ק

תשס"ז

שנת

זכרון נצח לעילוי נשמת הורי

אבי מורי הרה"ח ר' ראובן ז"ל
ב"ר יעקב ז"ל גשייד, שהיה מחסידיו
המובהקים והמסורים בכל לב ונפש
לכ"ק המחבר זי"ע, הי"ד.
נפטר כ"ט אדר ב' תשי"ז. ת.נ.צ.ב.ה.

אמי מורתי מרת נחמה ז"ל גשייד
בת הרב הנגיד המפורסם ר' נחמן ז"ל
גולדברג מאוסטרובה, מגזע השל"ה הק'
התוס' יו"ט ובעל הלבושים ומהר"ם
מטיקטין ור' איצ'לה פלוצקר, זי"ע.
נפטרה ב' דחוא"מ סוכות, י"ז תשרי
תשכ"ו. ת.נ.צ.ב.ה.

כל הזכויות שמורות

נדפס בישראל

דפוס "יהלום", תל-אביב

הוצאת הוצאת: הרב נחמן גשייד בני-ברק, רח' בעל-ט"ס 10
Rabbi Nachman Geshaid, Bnei-Brak, Bel-Sem-Tov, Israel

ב"ה

קונטרס

חובת התלמידים

מטרתו לחדור לתוכיות התלמיד לגלות את נפשו,
להוציאה ולהדריכה בתורה ועבודה בדרכי החסידות
ולקשרה בד'. עם צויים ואזהרות להתנהג בהם במחשבה
דיבור ומעשה.

גם נלוו אליו שלשה מאמרים לבאר מעט מן סתרי
החסידות ועיקרי הקבלה הנחוצים לעבודת החסידות
לתלמידים והאברכים לכ"א כפי מצבו.

יצא לאור בהסתדרות ועד הישיבה הגדולה והק' "דעת משה" בהאגרה
שהיתה תחת השגחת מרן אדמו"ר זצוקלה"ה.
ובהסתדרותו המיוחדת
של חבר הועד הנכבד הר' קלונמוס קלמיש ד"ל הובערבאגה.

ווארשא

בשנת 1937. גם כי יזקן לא יסור מפנה" לפ"ק

(העתקה מדפוס הראשון בהאגרה)

ועתה מחדש מהדורה רביעית בתוספת מאמרים שיוצאים לראשונה לאור.
בנוסף כ"ק של הנהיג זי"ע מחבר "חובת החלוקים" בש"ס

דרך המלך

פתח דבר למהדורה הרביעית

הני רשבי"ג אומר אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הן הן זכרונן. (שקלים פ"ב הל' ה. ב"ר פרשה פ"ב). הלב עומד מלפניו. המחשבות עומדות להפסק. והידיים דועדות. מלכתוב את המילים וצוקלה"ה. במאמר הנ"ל מדובר. כשיודעים את מקום קבורתו של הצדיק ואנפ"כ אין עושין לו מצבה. דבריהם הן הן זכרונן. ד"א שבב"הם הם המצבת.

ואדמו"ר ז"ע הי"ד שאין אנו יודעים את מקום קבורתו. ואין לנו בכלל אפשרות לעשות לו נפש מצבת. רק דבריו הן הן זכרונן.

לכן עלינו לפרסם ולהפיץ את דברי תורתו בתבל ומלואת. וכן איתא שם בשקלים. שמשון בן נזירא בשם ר' יצחק אמר כל תלמיד חכם שאמרים דבר הלכה מפיו בעולם הזה שפתיו רוחשות עמו בקבר וכו'.

רב גיזל אמר האמר שמהנה בשם אומרה יראה בעל השמועה כאילו עומד לנגדו וכו'. ואפשר אולי להסתיך את ב' המאמרים. והפירוש מכיון ששפתיו מרחשין בקבר ע"י בעל השמועה עומד כנגדו.

אודה לדי' על הוכחת שזכני להוציא את ספרי אדמו"ר וצוקלה"ה ז"ע. כדבריו במאמר. מסירת מודעה" המובא בספר. דרך המלך" לקמן.

וה"ל. וה"ה אם אוכה שיגלגלו דברי ליד איש ישראל. וישתמש מי שהוא מזה. להבין משל ומליצה. בבחי' מבשרי אחזה וכו' וכמו שנודע בבחי' דע מה למעלה מן אס חרצה לדעת מה למעלה. חודע זאת מן. או אודה לדי' על הסוב שנהלני ועל החסד ורחמים שחנני. ובנמיכת רוח וכפיפת קומה אני שופך את לבי בתפלה לפני אב הרחמן המרחם גם על בניו הנוהטים להשיבם ולברכם וכו'. כדי שיזכו גם גופי רוחי ונשמתו וכו' להכלל בתורה ואור החיים אמן. עכ"ל.

הוספתי בסוף הספר. מאמרים שנעתקו מגוף כ"ק של רבנו ז"ע ונקראו בשם. דרך המלך" כי רוב כתביו היו מכוונים בשם זה.

אמנם זמלתי ואירא. מלגשת להוציא לאור מאמריו הקדושים. שלא אכתב כי מי יכול לודת לכוונת דבריו לעומקם. אך התאזרתי. כי דבריו הקדושים במהותם שיאירו למרחקים. וכל לב נשבר ורצון. ימצא מרפא ע"י מאמרים אלו. ואם שנית די הסוב יכפר. אמ"פ שהמאמרים לא הוכנו ע"י רבנו זצ"ל לדפוס. בכל זאת השתדלתי ככל האפשר לא לשנות מלה מתוך מאמריו. אלא במקומות מועטים. שלענין ה"ה חסר או יתר.

תוכן המאמרים בקונטרס. דרך המלך

מאמר א'. מאמר חינוכי שנכתב לתלמידי הישיבת. דעת חשה" מאמר ב'. הוא מתוך ההוברת. צו וירדו" שרשם בו את הניניו מאמר ג'. בשם. מסירת מודעה" הנו הקדמה לביאור שכתב על הודתו וכו' לראובנו נשחת עצם הפ'. ע"י הנאצים "חש"ש. כיתר כתביו. ורק ההקדמה ופארת מאמר ד'. היא דרשה שבת השוכה. שאמר בבית"ד בפראסנא. מאמר ה'. אמרו על שלחנו הסהור שביטי של פסח שנת תר"צ. מאמר ו'. שיהיה עם תלמידי הישיבה שביעי של פסח תרפ"ו גם הוספתי כי מכתבים שכתב לאנ"ש א'. לפני חג הפסח תרצ"ט. ב'. לפני ימים נוראים תרצ"ו (מציאים תח"י הרבה מאמרים מגוף כ"ק של אדמו"ר ז"ע וישודני די ששאלו להוציאם בסרוב לאור. זכותו תגן עלינו שנושט בישועה כללית אמן).

ע"י מוסד תש"ו. בני ברק. נחמן בן הר"ת ר' ראובן ז"ל נשיא.

שיח עם המלמדים ואבות הבנים.

שלמה המלך אמר במשלי (כ"ב ר) הנוך לנער ע"ס דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו. זה הוא עיקר הנוך שלא בלבד בשעה שהנער נער. וד אכיו עתה תקיפה עליו ישמע לו ויעשה כמצותיו. רק גם כשיגדל והוא ברשותו. אף כי יזקין לא יסור ממנו. כי הנוך לא צויר לבד הוא. שמצוה את בנו או תלמידו עשה כך וכך. גם לא הרגל בלבד הוא שמרגילו לעשות מעשים טובים. יותר גדול ויותר פועל מן הצווי וכן ההרגל הוא הנוך. ושני אלה הצווי וההרגל רק כלי תשמיש הם. שהמנוך מוכרח להשתמש בהם. לצוותו ולהרגילו. כדי לחנכו בדרך ד'.

כי את תיבת הנוך מפרש רש"י ז"ל (בדברים כ' ה') על הפסוק בנה בית ילא חנכו. הנוך לשון התחלה. עכלה"ק. ופשוט שלא על כל התחלה יאמר ל"ש הנוך. כמו במתחיל בגנות ומסיים בשבח. שאוסרת הגמרא (פסחים קס"ו ע"א) על סדר ההגדה בפסח לא יאמרו סהנוך בגנות וכו'. וכן אצל הסנהדרין שמתחילין מן הצד (סנהדרין ל"ב ע"א) לא יאמרו מחנכין מן הצד. אבל בס' לך (ירד י"ד) מפרש רש"י לנו יותר וד"ל הניכיו וכו'. לחנכו למצוות. והוא לשון התחלת בניית האדם או כלי לאומנות שהוא עתיד לעמוד בה. וכן הנוך לנער. הניכית המוכה. הניכית הבית. עכ"ל אבל אף על האופן המתחיל במלאכה לא יאמרו לשון הנוך על התחלתו אם כבר יכול הוא את אומונתו. גם על הבית כשמתחילים לבנותו לא יפול הלשון הנוך הבית. רק על מי שבא ללמד עצמו אומונת ועל תשמיש הבית שכבר נבנה נופל הלשון הנוך. זה דיוק לשון רש"י התחלת וכו' שהוא עתיד לעמוד בה לא על האומנות והמלאכה רק על האדם על ההכשרה אשר נמצאה בכה בקרב האדם למלאכה זו או זו. ועל הכשרת הבית והכלי לתשמיש זה או זה. נופל לשון הנוך. היבה לעצמה היא תיבת הנוך. ואמרה על הוצאת התכשרה אשר באדם או בכלי מן הכח אל הפועל. אם לא נוציאה תשאר בהעלם וצריכים אנו להוציאה ולחנך את האיש הזה שיעשה לבעל מלאכה זו. תבית או הכלי לתשמישם. כל חדר לתשמישו אשר הוא מוכשר הכלי לתשמישו אשר הוא מוכשר.

וכסנאמרה תיבה זו על חנוך הבנים. או הכונה היא לגדל ולפתח את טבעו הכשרתו של הילד שנמצאה בו במדה קטנה או בכה ובהעלם לבד ולגלותה וכיון שהאיש הישראלי עדי כילדותו רוח ד' נשמת סדי טפינה וגנוחה בו. צריכים לגדל ולחנך אותו להוציאה לגלותה ולהפריחה ותי ליהודי גאמן עובד את ד'. בתורתו מעצמו יחסף. וסדרו גם כי יזקין לא יסור. והמצוה אף המרגיל אינו בטוח שהבן או התלמיד המצוה והמרגל יעשה כמצותו. גם כשיגדל ויהי ברשות עצמו. ועל זה צוה שלמה המלך הנוך לנער וכו'. תחנכו. אל קרבו החדוה. ואת קדושת הישראל אשר בו בהעלם תגלה. ורק אז גם כי יזקין לא יסור ממנו.

אבל שלמה המלך לא את הכלית הנוך בלבד חידענו שתכליתו להביאו אל גם כי יזקין לא יסור ממנו. רק גם את האופן והאמצעי איך לבוא אליו ביאר לנו במלים הנוך לנער ע"ס דרכו. שזה הוא העיקר. כי המצוה והמרגיל בלבד. אינו צריך ליתן לב אל הבן והתלמיד. לדעת את טבעם ושכלם וכו' עליו רק לדעת עשה כך וכך חי לו. גם אינו מרגיש חוב בעצמו לטפל בכל תלמיד והלמיד

זוהי לו א' מקוה אלו שתבא לו. התחוק באמצע מחשבה של עונג זה והוי זהה אותה בעיניו וברעש וחשוב מחשבה אחרת, לא לשום דבר, רק כדי להסתכל ולשחל על מחשבותיו גם בתפלה ועבודה.

זכור אל תשכח שהמיד לא הספיל ברחיות מחשבות לא טובות בלבד, כי לא יעלה לך הרבה מזה, רק גם בהתחזקות איזה מחשבה טובה, יסקיעת אדבתך והתעוררות יראתך וכל מחשבתך בדבר של קדושה, ועי"ז מחשבה לא טובה תצטמח תדחת, א"א לרחות את החושך בלתי אם באור.

ואם קשה לך לכוון את דעתך, ואף בתפלה קשה לך להתחוק על המין בלבולך ולכוון, או צייר בדמיונך שרוצה אתה להדחק דרך המין עם רב אל המקום אשר ישם האלהים, וגם בפועל ממש, כאיש הדחוק א"ע הוי מאמין את נוסף אכריך ונידיך, אף את פניך כוונן וחשוב, דרך כלים אל ד', בחוקה אל ד', ובלבד שלא תשמש את מוחך להתאמצות והתכוננות נוסף, רק נוסף יתחוק באשר יתחוק ומוחק במחשבתו, אל ד', יתחוק, ובפועל ממש תרגיש התקרבות המחשבה והכונה אל הקדושה.

אבל אם יגעת להעמיד עצמך נגד מחשבותיך ההריומות ולא תוכל ואם נתעקשת להעמיק את מחשבתך בקודש ולא יעלה לך, הוי רואה כשעקו זו את חלק נפשך במרום כשהיא רצה מן המון מלאכי חבלה וחיות שורפות אימות אל שערי הגן עדן, היא רצה והם רודפים אחריו, זה נושך לה זה שוברת לה עצם זה מפילה חו סותמת לה הדרך, ומגודל הפחד ומגודל פרטוריו זועקת הנפש ועקה גדולה ומרה, אנא ד' הצילנו וקרבתנו השמים והארץ מודעושים, שערי הנ"ע מודעושים, ואף המון הפראים לקול צעקתה נודעו פחדו ועמדו, והיא אל הנ"ע ברהת.

וכמו חלק נפשך במרום כן גם בחלקך בקרבך מן המון מחשבות המטרפות תפחד, ולדי זעקה גדולה ומסתרת בקרב לבך, נפשך תזעק, הם העמודנה ואתה אל תפלה קדושה תתקרב, והכן.

שלשה מאמרים

לתלמידים גדולים ולאברכים.

המדברים בעניני חסידות ומעט בעניני קבלה הנחוצים לעבודת החסידות

הדוגה בהם ידייק וגם יזכור כל ענין וענין, כי כל השלשה מאמרים ענין ודרך אחד הם, ואם לא יזכור איזה דבר מהם, יקשה לו להבין הלאה.

נכון לחזור אחר כל מאמר או אחר כל ענין אשר בכל מאמר ומאמר, אבל אם יש איזה דבר פרטי שאינו מבינו אף אחר ששנה ושלוש ובפרט אחר איזה הגדה, לא יחדל מללמוד בשביל זה, רק ילמד הלאה, כי אפשר אחר שיתרגל עם הענינים יבין גם את אשר לא הבין מקודם.

נכון שלא לקרות הרבה בפעם אחת, רק מעט מעט כל אחד כפי יכולתו.

דברי ההתעוררות שבהם, כגון ענין הפסח, רקידת שמתת תורה, ושבת, אין לקרות כמו שקוראים דבר מאיש זולתו, רק לצייר בעצמו שסמנו יוצאים הדברים ונפשו מתגלילת בהם, כי לא דברים בלבד רק מאירעו הנפש נרשמו בהם.

שיחת אדמו"ר וזוקללהיה לתלמידיהשיבה. שביעי של פסח חרפ"ז.
 פעם התנצל איש לפני, שהזמן המרוסם שיש לו בעת תפלתו הוא רק לשעה
 קלה בלבד, ואינו יכול להתמיד בזה, אבל ידוע שבמצב מרוסם א"א להיות תמיד.
 ומיכרחים להיות עליות ונפילות, ומי שהרשב בדעתו שאינו נופל ממדרגתו, סימן
 הוא שבעולם לא עלה למצב התרוסמות, ואפילו שעות ורגעים, שזוכים לפעמים
 להתעורר ולהתרוסם, צריך ג"כ לקבלם בסמחה, ומי שמתעצב בלבו על שאין תפלתו
 בקביעות, מעולה, על זה אמרה הגמרא המעיין בתפלתו סופו בא לידי כאב לב,
 ופרטי המעיין בתפלתו שסיכר שתקבל תפלתו, ואדרבה אפשר לבא חי' לידי
 ואיש ע"ז, מכיון שרואה שנה או שנתיים וכר' שעובד ואינו יכול להסאר כן תמיד
 בייאוש את עצמו, ויגרום חי' לנפילה אמיתית.

אבל בכל זאת צריך להזהר שגם בעת הנפילה ממדרגתו הרבה, לא יפול
 לגברי מאיגרא רמא לבירא עסיקתא, אלא אף בשעה שאינו מתעורר כ"כ ואינו
 מתענג בכל דבר מצוה ותפילה ואינו מתרגש בהרגשה, כאילו הוא נמצא בהיכל
 המלך וזכה להיות מרואי פני המלך, אעפ"כ אל יפול רוחו בקרבו, ועבודתו תהי'
 או כחייל פשוט שג"כ עובד את המלך, ואינו מתענג כ"כ מעבודתו, מפני שהוא
 רחוק מהמלך, ומ"כ מתפלל ולומד הוא, אלא הוא אין עבודתו כ"כ בהתרוסמות,
 ומתגעגע להתקרב אל היכל המלך ולראותו עכ"פ דרך תורים וסדקים.

בקונטרס "בני מחשבה טובה" נזכר כאנשים שהוקרים בדעתם את כל
 התעוררויות והתרגשויות שבאים לידם, אם הם אמיתיים, או רק דמיוניים, ומי שיש
 לו פניות בכל דבר מצוה, והדבר מגיע לידי כך, עד שלפעמים רוצה להפסיק מעשיית
 המצוות בגלל הפניות הללו, הרי כבר נרשם בקונטרס "צו חירוד" מענין זה, שאם
 הפניה קדמה לעשיית המצוה, נמצא שיעקר יסוד התעוררותו באה ע"י הפניה הזאת,
 ואם תבטל הפניה תבטל גם עשיית המצוה, אעפ"כ לא יפסיק מהעבודה הזאת,
 ויעשה אפילו עם הפניה, כאמר חז"ל, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, אלא שיחשוב
 בדעתו הלא סוף הגני עובד את ד', א"כ למה לי לעבוד לריק לשם פנייה פרטית,
 הלא יכולני כבר לעבוד באמת לשם ד' וממילא מעט מעט תבטל פנייתו...

ואם עשית המצוה קודמת לפניה, כי אז קל וחומר שלא יפסיק מעבודתו, כי
 אם יח' לפניה שבאה אליו, להפסיק מעבודתו בגלל זה, אז בכל דבר מצוה היצאה'
 יבלבלו בפניות כדי שיפסיק מעבודתו, ולא יעשה שום דבר מצוה.
 ובכלל טבעי הדבר שכל דבר שיראים מפניו, בא אליו תמיד במחשבתו, ואם
 תמיד יהיו הפניות ברעיונו לדחותם, לא יוכל להנצל מהם לעולם, כי בכל דבר תעורר
 היראה מהם, והעיקר הוא שלא לחוש כלל לפניות שבאות למחשבתו בעת עבודתו,
 רק יעבוד ולא יתכוון אפילו לדחותם כלל, ואז ממילא יתבטלו כשלא יתשוב מהם כלל,
 וכן בענין מחשבות זרות שבאות אליו במחשבתו בעת תפלתו, העיקר הוא
 שלא יחשוב מהם כלל לדחותם, כי כל מה שירצה לדחותם הם יתחזקו בו, אלא העיקר
 הוא להתפלל, ואם באה אליו מחשבה אחרת לא יעיין בה כלל, וכבר כתב הרמב"ם
 ד"ל (איטורי ב"ר פ' כ"ב הלכה כ"א) שאין מחשבות זרות באות אלא לאיש בטל
 בטה בטל... וכבר נרשם בקונטרס "צו חירוד" שאם באה לאדם פניה בעת עבודתו,
 יבטיח ליצאה' לעשות אח"כ את הדבר כולו בפניה בלבד, ויניחו לעשות דבר זה
 בלי פניה, כי מוטב לעשות דבר אחד כולו בפניה לבד, וגם יעשה דבר אחד כולו
 מתוך לשם ד', אבל בשחזני שאחר שיעשה דבר אחד כהגון לא ירצה אח"כ כבר
 לעשות דבר אחר בפניה בלבד.